

Bedrijvigheid en zoetwater voor heel Nederland

De analyse is klip en klaar. Als de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley, die zo in trek is bij woningzoekenden uit de Randstad, zijn mobiliteitsdruk wil verlagen, moet het imago van een aantrekkelijk en bereikbaar overlooptgebied van tafel. Want zolang je een woongebied bent voor mensen die elders werken, blijft de bereikbaarheid over weg en spoor onder spanning staan.

De oplossing is dat nieuwkomers niet alleen voor een woning komen, maar ook voor een baan. Volgens het team van Bernadette Janssen vergt dit een nieuw economisch 'acquisitieprofiel'. De oude economische pijler van transport en logistiek is gedateerd en levert op termijn, onder meer vanwege robotisering, geen nieuwe banen op.

De ontwerpers ontdekten dat de ingrediënten voor dit acquisitieprofiel voor het oprapen liggen. In de regio zijn wereldspelers gevestigd, zeker op het vlak van voedsel en gezondheid. Deze bedrijven en kennisinstellingen – met Wageningen University en de Radboud Universiteit als vaandeldragers – staan internationaal hoog aangeschreven, maar hebben met name voor het regionale schaalniveau nauwelijks betekenis.

Champions league / De interesse van de Deense multinational Imec om zich in de regio te vestigen is aangegrepen om het economisch profiel van Arnhem-Nijmegen-Foodvalley aan te scherpen. Wat is nodig om een bedrijf als Imec, marktleider in de ontwikkeling van sensoren, over de streep te trekken? Welk profiel is aantrekkelijk voor bedrijven die volgens captain Janssen in de *champions league* van het internationale bedrijfsleven spelen? Een hoogopgeleide bevolking, een

magistraal landschap en een goed transportnetwerk zijn blijkbaar niet voldoende. Een bedrijvenperspectief – in de regio wordt nog te vaak vanuit het statische perspectief van de twee universiteiten geredeneerd – leidt tot ruimtelijke principes waarmee het acquisitieprofiel vorm krijgt en waarbinnen de universiteiten een sleutelrol vervullen. Het ontwerpteam pleit voor een hoogwaardige verbinding tussen beide campussen, met daartussen zogenoemde test sites, knooppunten voor 'de uitwisseling van mensen, kennis, kapitaal en toepassingen'. Daarnaast zijn 'toegespitste woonmilieus en voorzieningen voor expats' nodig, snelle verbindingen met luchthavens en zogenoemde landmarks, bijvoorbeeld een clubhuis voor de ontvangst van handelsmissies.

Veluwewater / Verrassend is het pleidooi van het team om de regio te profileren als de zoetwaterbron van heel Nederland – als het ware een tweede acquisitieprofiel. Uit berekeningen blijkt dat het Veluwemassief voldoende potentie heeft om heel Nederland in de toekomst (het team gaat uit van 2060) van zoet water te voorzien. Door de infiltratie van neerslag en het inbrengen van overtollig rivierwater kan de zoetwaterbel in het 300 meter dikke zandpakket ten minste 1,6 miljard kubieke meter water per jaar leveren. De zoetwatervoorziening is dan niet meer afhankelijk van het oppervlaktewater in het IJsselmeer. Het team maakt bovendien onderscheid tussen industrie en landbouw – die voortaan water uit de rivieren krijgen – en huishoudens die in de toekomst door Veluwewater voorzien worden.

Het voorstel betekent dat het Veluweland-

De twee speerpunten van een nieuw economisch 'acquisitieprofiel' voor de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley: een topregio op het gebied van voedsel en gezondheid, én de zoetwaterkraan van Nederland.

/ Het rijk moet het topsectorenbeleid tegen het licht houden. Zijn cross-overs denkbaar? En is, naar analogie van de green- en mainports, een vergelijkbaar concept denkbaar voor gezondheid – een *healthport*?

/ Regionale bedrijven, overheden en kennisinstellingen moeten beter samenwerken. Elke speler heeft een eigen rol en samenwerking vergt compromissen sluiten.

/ Als de Veluwe de nationale zoetwaterbron wordt, moet de overheid zich inzetten voor het adequaat beschermen, ontwikkelen en gebruiken ervan.

Wat ontdekte het ontwerpteam in Arnhem-Nijmegen-Foodvalley?

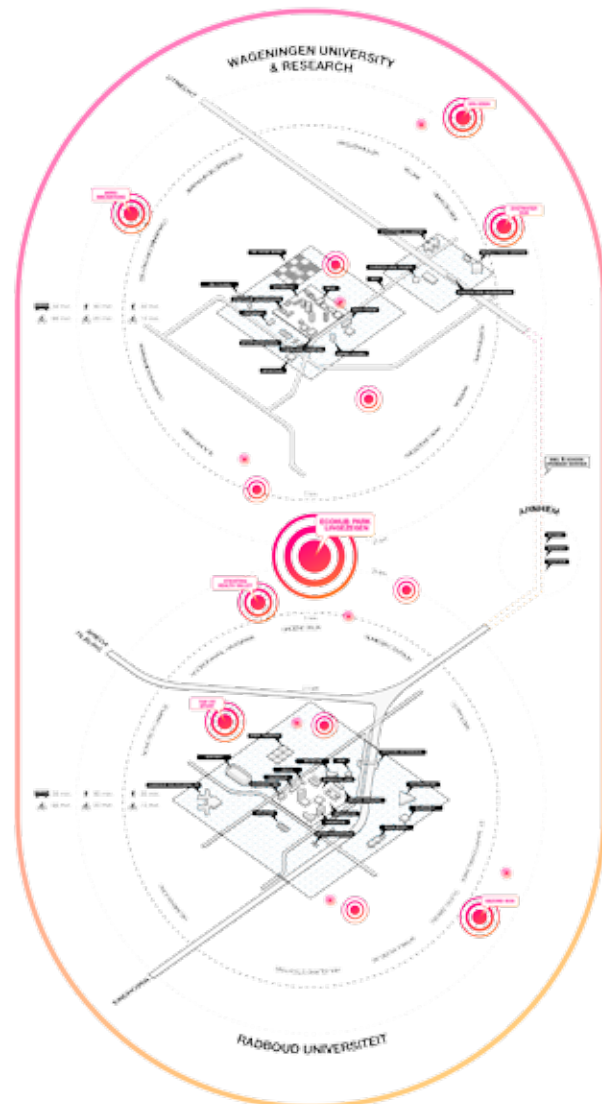
schap flink op de schop gaat. Het gebied moet vernat worden, de bossen verdund en de bodem verrijkt. Ondanks dat dit voor velen nog ondenkbaar is, zal de Veluwe er rijker en gevarieerder van worden, aldus Janssen. Op de nieuwe Veluwe is de biodiversiteit hoog, de recreatieve waarde toegenomen en het risico in de hete zomers op bosbranden klein.

Uit gesprekken met waterschappen blijkt een dergelijk idee niet ondenkbaar. Er is alleen nu geen financiële ruimte om te investeren in de ombouw van het watersysteem, vooral omdat zoetwater spotgoedkoop is. Pas als water schaars wordt kan Arnhem-Nijmegen-Foodvalley in beeld komen als de zoetwaterkraan van Nederland.

Team Reboot the system

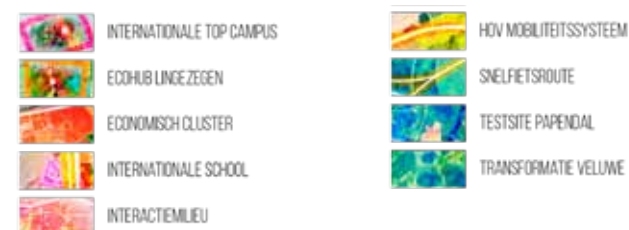
Captain
Bernadette Janssen

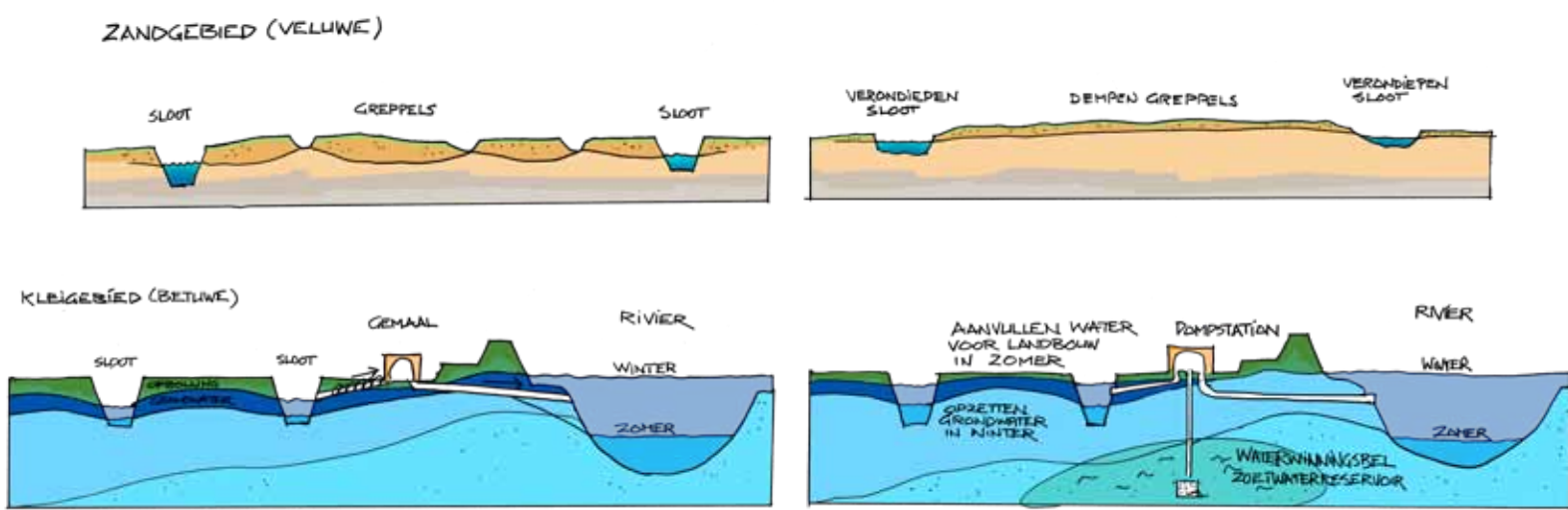
Sofia Opfer
Geiske Bouma
Rick Hendrickx
Esther van der Tuin
Eva van Rijen
Wesley Verhoeven
Jorick Boddeke

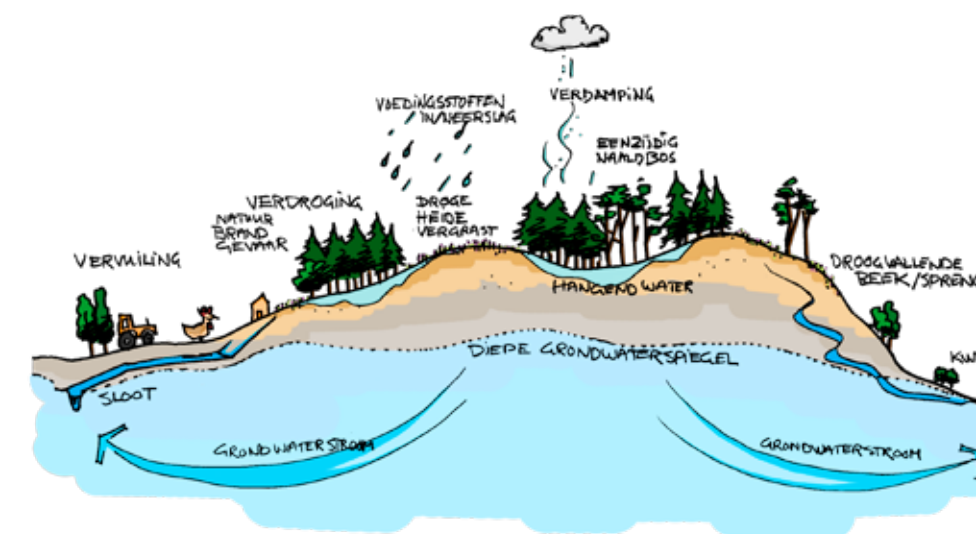
Links In het acquisitieprofiel voor voedsel en gezondheid spelen de universiteiten in Wageningen en Nijmegen een sleutelrol. Het profiel krijgt verder vorm door de aanleg van een snelle verbinding tussen beide campussen, de aanleg van testsites (waaronder een in Park Lingezegen) en landmarks, en de bouw van expatvoorzieningen.

Rechts Een ruimtelijke weergave van de economische profilering van Arnhem-Nijmegen-Foodvalley als een voedsel- en gezondheidsregio. Betrokken partijen – overheden, bedrijven, kennisinstellingen – krijgen elk een rol toebedeeld. Arnhem moet zich volgens het onderzoek vooral neerzetten als woonstad. Het omliggende landschap van Veluwe en rivier heeft een woonkwaliteit van wereldformaat.

Links Om de zoetwaterstromen te vertragen, vast te houden en op te slaan zijn maatregelen in het watersysteem noodzakelijk, zowel op het zand als in het kleiige rivierengebied.

DE OPDRACHTGEVERS / SUZANNE HESSELING / BESTUURSADVISEUR BIJ DE GEMEENTE ARNHEM
 MARK KEMPERMAN / STRATEGISCH BELEIDSMEDEWERKER BIJ DE PROVINCIE GELDERLAND

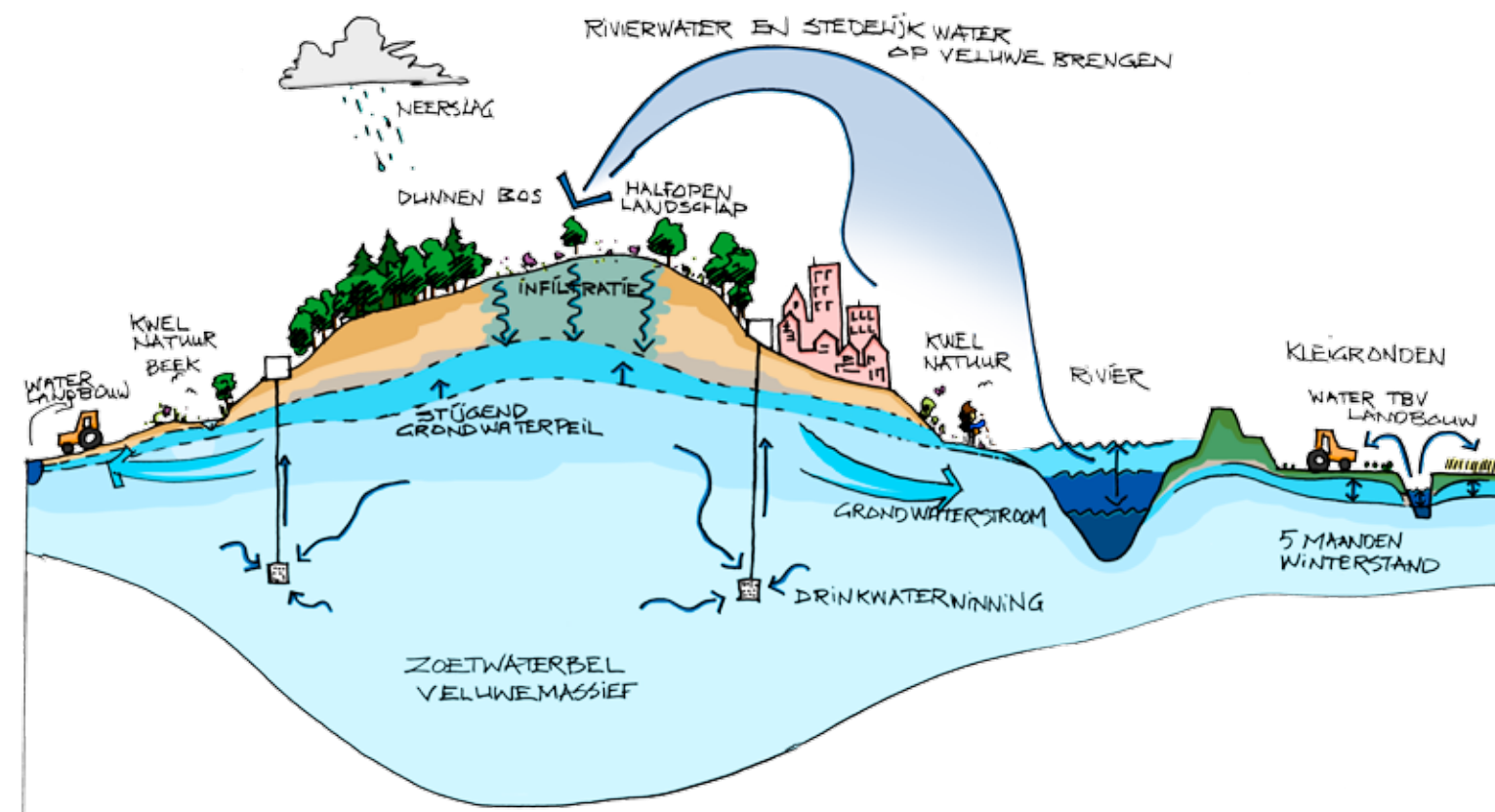
‘Het idee van de Veluwe als waterbron kregen we er gratis bij’

Ze vindt het moeilijk om te zeggen, ook omdat ze veel waardering heeft voor wat de twee ontwerpteams onder leiding van Bernadette Janssen en Jeroen Ruitenbeek in korte tijd hebben gepresteerd – maar Suzanne Hesseling acht de kans klein dat de ontwerpstudies bruikbaar zijn voor de verdere ontwikkeling van de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. ‘Het zit ’m vooral in de summere aandacht voor de actualiteit (zoals de regionale energiestrategieën die in de maak zijn, de roep om betere internationale verbindingen, red.) en de bruikbaarheid van sommige voorstellen’, aldus mobiliteitsadviseur Hesseling. ‘Neem hun suggestie om woningbouw te situeren in de Betuwe, of aan het “stadsfront” van Elst. Dat is losgezongen van de koers die we varen om verstedelijking vooral te concentreren in bestaand stedelijk gebied en rondom belangrijke vervoersknooppunten.’ Medeopdrachtgever Mark Kemperman van de provincie Gelderland is minder stellig. ‘Het zijn vrije oefeningen en die moet je niet relateren aan bestaand beleid. Ik vind het inspirerend dat beide teams zienswijzen op tafel leggen die anders buiten beeld en onbesproken blijven.’

Hesseling en Kemperman geven toe dat de regionale afbakening ietwat vreemd aan doet. ‘Arnhem en Nijmegen kampen met stedelijke vraagstukken, Foodvalley is landelijker.’ Aan de andere kant kampen beide gebieden met dezelfde opgaven, stelt Hesseling. ‘De bereikbaarheid staat onder druk. De regio is een scharnierpunt in het landelijke spoor- en wegennetwerk is, maar die infrastructuur is door de vele rivierkruisingen ook erg kwetsbaar. Daarbij zijn de Gelderse Vallei, Arnhem en Nijmegen enorm in trek bij woningzoekenden uit de Randstad. Waar moeten al die huizen komen?’ De vijf regionale opdrachtgevers (naast Arnhem de gemeente Nijmegen, de provincie Gelderland, de regio Arnhem-Nijmegen en het samenwerkingsverband Foodvalley) hopen dat ze door deelname aan Regio van de Toekomst weer in het blikveld van het rijk terechtkomen. ‘Sinds het opheffen van de Stadsregio Arnhem-Nijmegen zijn we wat uit beeld geraakt. Het is voor ons belangrijk dat onze verstedelijkings- en mobiliteitsopgaven ook in Den Haag prioriteit krijgen.’

Hesseling en Kemperman zijn gecharmeerd van de analyse door het team van captain

Janssen. ‘Zij laten het begrip “overloopgebied” varen en zijn op zoek gegaan naar een nieuw economisch acquisitieprofiel. Zet niet langer in op logistiek, maar op voedsel en gezondheid – twee economische sectoren waarin Foodvalley en Arnhem-Nijmegen elkaar aanvullen.’ Volgens Hesseling maakte Janssen pijnlijk duidelijk waarom zo’n profiel maar moeilijk van de grond komt. ‘Bernadette zei tijdens de eerste excursie dat een eventuele derde pijler volledig onzichtbaar is. Ik moet zeggen: daar sloeg ze de spijker op de kop.’ De suggestie van Bernadette Janssen om naast mobiliteit en verstedelijking zoetwatervoorziening op de flanken van de Veluwe als derde pijler te benoemen kwam voor Mark Kemperman als een verrassing. ‘Dit inzicht kregen we er gratis bij. Het is een interessante gedachtegang, die ook vragen oproept. Ik bedoel: zijn we in staat om deze opgave integraal te benaderen, en wie hebben we daarvoor nodig?’

Het team van Bernadette Janssen ziet in het Veluwemassief de ideale zoetwaterbel om heel Nederland in de toekomst van zoetwater te voorzien. Daarvoor moet het kenmerkende Veluwelandschap wel op de schop.